

van de redactie

Het jaar 2008 is door de VN uitgeroepen tot het internationaal jaar van de sanitatie. Deze DO-Koerier opent met een artikel over dit onderwerp. In andere artikelen kunt u lezen hoe twee vrouwenorganisaties proberen een positieve bijdrage te leveren aan deze problematiek, niet alleen in ontwikkelingslanden, maar ook in Europa.

Ruime aandacht voor de waterschapsverkiezingen en de stimulering door de NVR aan vrouwen om zich kandidaat te stellen voor de nieuwe waterschapsbesturen.

Verder stelt de vrouwenvertegenwoordiger naar de Commission on Sustainable Development (CSD 16), Marian Stuiver, zich voor.

Hoe zit het met de sanitatie in Nederland? De riolering was een zegen voor de hygiëne en de gezondheid. Maar nu lijkt een gemengd systeem, waarmee we alles naar de rioolwaterzuivering afvoeren, achterhaald. Daarom komen er steeds meer woonwijken, waar het kostbare regenwater een eigen, duurzame, route volgt. Een nieuwe trend is om urine apart te verzamelen, omdat het veel stikstof bevat en soms ook schadelijke medicijnresten. Zuivering is een zaak van de waterschappen, evenals bescherming tegen overstromingen. Van oudsher zijn dit mannenbolwerken. Bij de waterschapsverkiezingen dit jaar is de deelname van vrouwen dringend gewenst. Zoals in een vorige DO Koerier door Mea van Ravesteyn, hoogheemraad en NVR bestuurslid, werd opgemerkt: "een slimme waterschapsmeid is op haar toekomst voorbereid".

Definitieve koerswijziging

2008 - Internationaal Jaar van Sanitatie

2008 is het Internationaal Jaar van Sanitatie. Dat kan u niet ontgaan zijn, al was het alleen al omdat onze eigen Kroonprins zowel in New York voor de Verenigde Naties als in Nederland in Zaandam de 'aftrap' verrichtte in zijn functie van hoogste VN-adviseur voor water en sanitatie. Wat houdt het Internationaal jaar van Sanitatie in en waarom is het nodig? En wat is zo'n Internationaal jaar nu meer dan een aantal officiële gelegenheden waar bobo's hun goede intenties uitspreken? De DO Koerier ging voor u op onderzoek.

In september 2000 stelde de Algemene Vergadering van de Verenigde Naties de Millennium Doelen (Millennium Development Goals, kortweg MDG's), vast. Deze moeten ertoe leiden dat de armoede in de wereld vermindert en de gezondheid en het welzijn van alle mensen toeneemt. In september 2002 werden tijdens de Wereld Topconferentie over Duurzame Ontwikkeling in Johannesburg deze

MDG's herbevestigd. Toegang tot sanitaire basisvoorzieningen werd toegevoegd als essentieel onderdeel van de afspraken over armoedevermindering. Doel is het aantal mensen dat geen toegang heeft tot sanitaire basisvoorzieningen met de helft te verminderen. Voor alle MDG's, ook die van de sanitatie, is 2015 het jaar waarin de gestelde doelen moeten zijn bereikt.

Tijdens de 12e zitting hield de VN-Commission on Sustainable Development (Duurzame Ontwikkeling)(CSD) in april 2004 in New York, de tussentijdse resultaten van de MDG's onder meer op het gebied van water en sanitatie tegen het licht. Die waren niet echt rooskleurig en tijdens de 13e zitting in april 2005 deed de CSD dwingende aanbevelingen aan alle lidstaten om de doelen alsnog te kunnen halen. In mei 2008 zal de CSD 16 de tussentijdse resultaten van deze aanbevelingen beoordelen.

Onacceptabel

Nu al is duidelijk dat, ondanks de inspanningen van de verschillende VN-lidstaten, de voortgang op het gebied van de sanitatiedoelen nog steeds langzaam en ongelijkmatig verloopt. "De situatie is onacceptabel", aldus Ban Ki-moon, secretaris-generaal van de VN. "Meer dan 2 miljard mensen over de hele wereld hebben geen toegang tot sanitaire basisvoorzieningen. In ontwikkelingslanden wordt 90 % van het rioolwater direct, zonder enige vorm van verwerking, geloosd

vervolg op pagina 2

vervolg van pagina 1

in waterstromen waardoor de voorraad bruikbaar water wordt vervuild. Naar schatting 42.000 mensen sterven elke week aan ziektes die veroorzaakt worden door slechte waterkwaliteit en slechte of geen sanitaire voorzieningen."

Omdat sanitatie zo belangrijk is voor de publieke gezondheid, de armoedevermindering, de economische en sociale ontwikkeling en het milieu heeft de Algemene Vergadering van de VN in december 2006 besloten 2008 tot Internationaal Jaar van Sanitatie uit te roepen.

Bij de opening op 20 november 2007 in New York lichtte Ban Ki-moon toe wat dat betekent: "Het Internationaal jaar van Sanitatie kan helpen bij een versnelling van wereldwijde initiatieven. De komende 12 maanden bieden ons een platform om sanitatie hoger op de agenda van internationale gemeenschappen te krijgen, en nieuw leven te blazen in pogingen om het aantal mensen dat geen duurzame toegang heeft tot veilig drinkwater en sanitaire basisvoorzieningen te halveren."

Meer dan bobo's alleen

De site van de VN over het Internationaal Jaar van Sanitatie, www.esa.un.org/iys, verdiept deze uitleg. Daaruit blijkt dat het niet bij 'officiële gelegenheden en sprekende bobo's' blijft.

Het gaat er niet alleen om het bewustzijn te vergroten en regeringen, samenwerkingsverbanden, financiële instituten en organisaties te mobiliseren. Het gaat er ook om, daar waar betrokkenheid en interesse bestaan, gedane toezeggingen en de toestroom van extra geld direct zeker te stellen door verantwoordelijkheden in afspraken vast te leggen, .

Vraaggestuurde, duurzame en vanouds beproefde oplossingen worden aangemoedigd. Ook nieuwe oplossin-

Wat kunt u zelf doen?

De site van de Verenigde Naties, www.esa.un.org/iys, gaat onder de titel 'Get Involved' uitgebreid in op wat u zelf kunt doen om een bijdrage te leveren aan de oplossing van het wereldwijde sanitatieprobleem. De website biedt niet alleen allerlei vormen van informatie over de verschillende aspecten van sanitatie, maar biedt tevens ideeën hoe u zelf aan de slag kunt gaan. U kunt uw eigen ideeën en projecten ook opsturen om de site van de VN aan te vullen. Verschillende vrouwenorganisaties zetten zich in voor schoon drinkwater en sanitaire basisvoorzieningen. Lees de verhalen van WECF en het WfW Partnership elders in deze Koerier. Ook de Unie van Soroptimists ondersteunt onder het motto 'Soroptimists go for Water' vrouwen

wereldwijd bij het verkrijgen van toegang tot schoon drinkwater en goede sanitaire voorzieningen. Zie de speciale website www.soroptimistsgoforwater.nl.

Ook zijn verschillende charitatieve instellingen - Amref, Artsen zonder Grenzen, Rode Kruis, Simavi - actief op het gebied van sanitatie. Alle erkennen het belang van goede sanitaire voorzieningen en veilig drinkwater voor de verbetering van de volksgezondheid en de economische ontwikkeling van een land. Op de website van Simavi, www.simavi.nl, treft u een overzicht aan van wat u zelf kunt doen om in Simavi-projecten bij te dragen. En dat is meer dan alleen geld storten of als vrijwilliger collecteren; hoewel die bijdragen ook niet onbelangrijk zijn.

gen komen aan bod mits ze gebaseerd zijn op goede informatie en het belang van het 'bottom up' werken samen met de gemeenschap en met mensen uit de praktijk wordt erkend. Het benadrukken van de samenhang tussen veilig drinkwater, sanitatie en programma's op het gebied van hygiëne, huishouden en scholingsfaciliteiten, ontwikkelt en versterkt de capaciteit van mensen en organisaties. Het verzamelen, verwerken en verwijderen van afvalwater en menselijke uitwerpselen helpt ook. Vrouwen

hebben in de voortgang van sanitatie een sleutelrol.

De duurzaamheid van oplossingen wordt, waar mogelijk, vergroot en alles is erop gericht om dat wat men leert tijdens het zoeken (en vinden) naar oplossingen, vast te houden opdat vanuit die basis de kennis verder groeit.

Nederland voorop

In het kader van de MDG's heeft Nederland zich als doel gesteld 50 miljoen mensen in ontwikkelingslanden, gefinancierd door Nederland, toegang te verschaffen tot adequate sanitaire voorzieningen en veilig drinkwater. Internationaal gezien loopt Nederland hiermee voorop. "Maar we moeten het nog wel waarmaken," aldus staatssecretaris Tineke Huizinga in haar openingspeech in Nederland van het Jaar van Sanitatie.

Zij ziet het bereiken van de doelstelling niet als een taak van de overheid alleen. Om die reden heeft de overheid op 30 juni in het Akkoord

van Schokland met andere organisaties die zich met water bezighouden, afgesproken zich samen in te zetten om die verbetering vanuit Nederland voor (minstens) 50 miljoen mensen tot stand te brengen.

De overheid stimuleert en helpt bedrijven en maatschappelijke organisaties om water- en sanitatieprojecten op te zetten; deze kunnen hun krachten bundelen met behulp van het programma Partners voor Water. De staatssecretaris: "In veel gevallen gaat het niet om het aanleggen van de buizen en de kranen maar om een vorm van lokale organisatie die blijvend effectief functioneert en tegen haar taken is opgewassen. Dat moet passen in de lokale bestuursstructuur

en organisatiemogelijkheden. Nederlandse waterschappen en drinkwaterbedrijven zijn bij projecten als deze van grote waarde door hun institutionele kennis. Maar omdat zij werken met geld van burgers, moeten zij hun uitgaven kunnen verantwoorden. Dat beperkt hun mogelijkheden voor inzet in het buitenland, zeker als het gaat om risicovolle, innovatieve projecten. Ik wil de mogelijkheden voor deze publieke organisaties om hulpprojecten uit te voeren, vergroten." De staatssecretaris zegde toe in de loop van 2008 hierover met een standpunt te komen.

"Bij waterprojecten gaat het vaak om het verhogen van de deskundigheid aan de ontvangende kant", aldus de staatssecretaris. Het UNESCO-IHE Institute for Water Education in Delft speelt daarin een grote rol. Het Kabinet heeft de financiële ondersteuning aan het instituut met vier jaar verlengd. "Het instituut kan dus doorgaan met het opleiden van veelbelovende studenten en jonge professionals uit alle hoeken van de wereld."

Kroonprins

Onze Kroonprins was, als gezegd, zowel bij de aftrap van het internationale jaar van Sanitatie in New York als ook bij de opening in Nederland in Zaandam aanwezig. Volgens staats-

secretaris Huizinga is het voor een aanzienlijk deel aan zijn niet aflatende betrokkenheid te danken dat de Verenigde Naties het jaar 2008 aan sanitatie wijden.

Willem-Alexander is voorzitter van de Adviesraad voor water en sanitatie van de Secretaris-Generaal van de Verenigde Naties (UNSGAB). Hij zal zich in 2008 "persoonlijk inspannen om het onderwerp sanitatie hoog op de agenda te krijgen om, waar mogelijk, nieuwe en bindende afspraken van regeringsleiders te krijgen." Hij benadrukte in zijn toespraak het belang van duurzame sanitatie voor de andere MDG's: "Eén euro geïnvesteerd in water en sanitatie levert meteen een bijdrage aan ten minste vijf andere MDG's. Tel daar nog eens bij op dat elke geïnvesteerde euro ook nog leidt tot minimaal zeven euro extra productiviteit en de business case is rond." De waarde van het Jaar van Sanitatie gaf de prins met de volgende woorden weer: "Dat wij dit alles in 2008 niet op zullen lossen is evident, maar het Internationale Jaar moet een definitieve koerswijziging tot stand brengen, waarna de megatanker met veel vertraging de steven zal wenden en met de boeg de juiste koers zal aannemen."

Sandra Boes en
Rianne Meester-Broertjes

Belangrijke webadressen:

- VN-site over het Internationale Jaar van de Sanitatie, www.esa.un.org/iys
- United Nation Secretary General's Advisory Board on Water & Sanitation, www.UNSGAB.org
- Water, Supply & Sanitation Collaboration Council, www.wsscc.org
- Ministerie van Buitenlandse Zaken, www.minbuza.nl
- Ministerie van Verkeer en Waterstaat, www.verkeerenwaterstaat.nl
- Ministerie van VROM, www.vrom.nl
- Netherlands Water Partnership, www.nwp.nl
- Soroptimists go for water, www.soroptimistsgoforwater.nl
- Women in Europe for a Common Future, www.wecf.nl
- Women for water partnership, www.womenforwater.org

Meer **vrouwen** in Waterschapsbesturen

Diversiteit is belangrijk voor een bestuur. Oud en jong, man en vrouw, autochtoon en allochtoon. De Nederlandse Vrouwen Raad (NVR) zet zich in voor meer vrouwen in besturen. In 2008 zijn dat de waterschapsbesturen.

Het project 'Water zoekt vrouw' is een initiatief van de NVR, VeM, centrum Vrouw en Milieu, en De Waterlelie en wordt uitgevoerd in samenwerking met PJ Partners en de Provinciale Vrouwen-

raden van Overijssel, Noord Brabant, Zeeland en Limburg. Van 13 tot en met 25 november 2008 zijn de verkiezingen voor de nieuwe waterschapsbesturen. De NVR moedigt vrouwen aan zich kandidaat te stellen voor deze verkiezingen. Vrouwen denken soms te snel: kan ik dat wel? In het project 'Water zoekt vrouw' krijgt u hulp om deze vraag te beantwoorden, bijvoorbeeld door te praten met vrouwen die nu al waterschapsbestuurder

zijn en hun ervaringen te horen. Ook is er ondersteuning bij de kandidaatstelling en daarna.

Laat u inspireren door vrouwen die nu al in waterschapsbesturen een rol spelen, zoals Anke van Essen, algemeen bestuurder in het Waterschap Hollandse Delta.

Meer informatie:

www.nederlandsevrouwenraad.nl >

Meer vrouwen in waterschapsbesturen.

De macht **van het water**

Besturen zit haar in het bloed. Gedreven kijkt Anke van Essen terug op haar verschillende bestuursfuncties. "Na mijn huwelijk ben ik op Voorne Putten gaan wonen en kreeg twee kinderen. Daar was geen werk op mijn terrein. Dus ben ik al vroeg begonnen met bestuursfuncties in de kinderopvang tot in de overkoepelende Schoolraad van Spijkenisse."

Veel later werd ze bestuurslid van D66, afdeling Spijkenisse. Via haar lidmaatschap van de steunfractie van D66 kwam zij in contact met ruimtelijke ordening. "Ik deed mee met commissievergaderingen over dat onderwerp. Een Statenlid polste me vervolgens of ik zin had om me kandidaat te stellen voor het waterschap en nodigde me uit voor een bijeenkomst. Die vond ik heel boeiend." Zo gebeurde het dat Van Essen in 1995, door de gemeenteraad, werd gekandideerd voor het waterschap. Door het Algemeen Bestuur werd zij gekozen tot heemraad (lid) van het Dagelijks Bestuur (college van dijkgraaf en heemraden). Na vijf jaar werd zij automatisch herkozen tot heemraad, omdat zij de meeste stemmen kreeg. Ze heeft die functie tot 2005 uitgeoefend en is sindsdien gewoon Algemeen Bestuurslid.

Aantrekkelijk

Het aantrekkelijke van een waterschap is dat het om een functionele organisatie gaat.

"Je beslist om iets uit te voeren en dan gebeurt dat ook. Niet zoals in de politiek, waar regelmatig beslissingen worden genomen die later weer worden teruggedraaid of 'omgebogen'."

Wat heeft ze geleerd van het waterschapsbestuur? Kordaat: "Blijf vooral jezelf! En zoek elkaar op als vrouwen. Net als bij het 'old boys' netwerk zijn ook de wandelgangen voor vrouwen heel belangrijk. Om ervaringen uit te wisselen en kennis op te doen. De nieuwe bestuursleden in het nog te vormen waterschapsbestuur krijgen cursussen en een jaar lang begeleiding aangeboden. Vanuit het project van de Nederlandse Vrouwen Raad en vanuit het waterschap zelf."

Na al die jaren loopt bestuurslid Anke van Essen nog steeds warm voor het waterschap. "Het is bijzonder. Je bent bezig met onderwerpen, waarvan je echt resultaat ziet. En als natuurmens kom je ook aan je trekken, want de natuur, het water is ons uitgangspunt. Gelukkig groeit de laatste tijd het respect voor water. Niet alleen het platteland, maar ook de steden ervaren de macht

van het water. We gaan ons steeds meer aanpassen aan de loop van het water in plaats van andersom. Steden moeten bijvoorbeeld zorgen voor goede opvang en afwatering van grote hoosbuien die anders overlast veroorzaken. Rotterdam is bijvoorbeeld bezig met aanleg van zogenoemde groenedaken om het regenwater vertraagd op te kunnen vangen."

Haar tip voor geïnteresseerde vrouwen: "Oriënteer je eens bij een waterschap en ontdek wat er zoal omgaat. Behalve de natuur, kom je er de hele maatschappij tegen, omdat je overal mee te maken krijgt. Je kunt er je kennis uit je bedrijf of organisatie inzetten en je krijgt er brede bestuurservaring voor terug. Altijd goed voor je carrière."

Gezond verstand

De bestuurster benadrukt dat een technische opleiding niet noodzakelijk is. "Dan duik je soms teveel in de diepte. En dat schiet niet op! Het gaat juist om besturen op hoofdlijnen én een dosis gezond verstand." Dat neemt niet weg dat de waterschapsmannen vreemd aankijken tegen haar achtergrond. Als zij gewoontegetrouw naar haar opleiding vragen, zijn ze altijd verbaasd over haar antwoord "kunstgeschiedenis". "Ik zeg er altijd bij dat ik ruime bestuurservaring heb. Als bestuur wil je toch gewoon weten: Hoe zit het kostenplaatje in elkaar, wat is

het tijdpad en welke obstakels kunnen we tegenkomen?"

Flexibeler

Ze roept vrouwen op zich kandidaat te stellen of te stemmen op een vrouw. Nu is 11% van de bestuursleden van waterschappen een vrouw. De cultuur zal dan verbeteren. Ook kan je samen

meer bereiken en eventueel 'één-twee-tjes' sluiten over in te brengen onderwerpen. Te vaak zijn ervaren vrouwen gepasseerd bij verkiezingen. "Ik heb vrouwen uit landbouworganisaties ontmoet, die veel ervaring hadden met waterbeheer en een goede praktische inbreng hadden in het bestuur. Ik was verbijsterd dat zij niet voldoende stem-

men kregen." Daarnaast willen mannen zich vaker te strak aan de regels houden. "Vrouwen zijn flexibeler als het echt nodig is om alsnog een betere oplossing te kiezen."

Haar waterschapsbestuur geeft leiding aan 550 mensen. De omvang verschilt per regio.

"Ik vind het heel belangrijk dat nieuwe bestuurders met hun benen nog midden in de maatschappij staan, en zo hun kennis en ervaring kunnen inbrengen in het waterschap. Omgekeerd kan een bestuurder profiteren van de kennis die zij bij het waterschap vergaart. Want, zoals gezegd, de hele maatschappij is erin vertegenwoordigd."

Margriet Rutgers

Anke van Essen is in 1940 geboren in Batavia. **Woonplaats:** Spijkenisse
Is: lid Algemeen Bestuur (AB) Waterschap Hollandse Delta
Opleiding: HBS-A; docentopleiding kunstgeschiedenis en kunstnaaldvakken
Carrière: kort docentschap, drie jaar ontwerpafdeling wolfabriek, bestuursfuncties in onderwijs en politiek
Persoonlijk: weduwe sinds 1985, een dochter van 39 en een zoon van 37
Lid vrouwenorganisatie: Coördinator netwerk van vrouwen in waterschapsbesturen, 'Waterlelie'
Motto: *diversiteit zorgt voor meerwaarde van de besluitvorming*

Women for Water Partnership

Aanpak voor duurzame oplossingen

Voldoende en schoon water en goede sanitaire voorzieningen zijn sleutelfactoren bij het bestrijden van armoede. Het wordt algemeen erkend dat participatie van alle belanghebbende groepen en gendergelijkheid voorwaarden zijn voor goed waterbeheer. Op veel plaatsen in de wereld spelen vrouwen een centrale rol in de watervoorziening. Desondanks zijn lokale belanghebbenden, vooral de vrouwen in de gemeenschap, vaak uitgesloten van besluitvorming en van ontwikkelingsprocessen.

Sinds 1999 bundelt daarom een toenemend aantal nationale en internationale vrouwenorganisaties de krachten binnen het Women for Water (WfW) Partnership om samen te werken op het raakvlak van water, duurzame ontwikkeling, armoedebestrijding en gender. Women for Water Partnership spant zich in om volledige en gelijkwaardige deelname van vrouwen bij het ontwikkelen en uitvoeren van duurzame water- en sanitatieprojecten te realiseren. Tevens vormt het partnerschap de – anders vaak ontbrekende – link tussen de lokale realiteit en de (inter)nationale beleidsprocessen.

Een aantal lidorganisaties van WfW zijn (eco)sanitatie pioniers. Al ruim 10 jaar doen zij baanbrekend werk aan de basis, en combineren zij in hun projecten water- en sanita-

tievoorzieningen van en voor lokale gemeenschappen. De aanpak van WfW-leden zorgt voor maatwerk, lokale betrokkenheid, inbreng en beheer en daarmee voor duurzame oplossingen. Vrouwen en hun organisaties zijn de dragers van de initiatieven en blijven gedurende het gehele proces als een gelijkwaardig partner betrokken – ze zijn geen 'doelgroep' maar actoren.

De ontwikkeling en uitvoering van deze projecten wordt ondermeer ondersteund door Aqua for All.

WfW Partnership gelooft in de kracht van 'olievlek'-werking: veel kleinschalige lokale duurzame projecten die (eventueel aangepast) kunnen worden herhaald, verbreed en opgeschaald. Om dit te bereiken organiseren leden van WfW in de verschillende regio's werkconferenties aan de hand van concrete cases uit de regio:

1. specifieke problemen worden besproken waar vrouwenorganisaties in de dagelijkse praktijk tegen aan lopen; er wordt gewerkt aan praktische oplossingen;
2. er wordt gewerkt aan voorbereiding van opschaling en reproductie van succesvolle pilot projecten;
3. kennis en ervaring worden uitgewisseld tussen alle verschillende betrokken partijen in het ontwikkelingsproces (vrouwenorganisaties, potentiële donoren, NGO's, bedrijfsleven etc);
4. stappen worden gezet voor de daadwerkelijke (verdere) uitvoering van projecten en programma's in de praktijk.

In november 2007 vond de eerste regionale werkconferentie plaats voor de leden in Oost-Europa, Kaukasus en de Centraal Aziatische regio, georganiseerd door Mama 86 in

vervolg op pagina 6

Oekraïne. Projectvoorstellen voor diverse landen aldaar ontwikkeld, worden momenteel verder uitgewerkt, o.a.:

- herstel van drinkwatervoorziening in een dorp in Armenië,
- veilige drinkwater- en sanitatievoorzieningen in een kliniek voor zwangere vrouwen en basisgezondheidszorg voor kinderen in een dorp in de Oekraïne.

De regionale werkconferentie is ook een goed middel gebleken om de Women for Water-werkwijze verder te promoten voor zowel vrouwenorganisaties als ook donoren, overheden en andere betrokkenen.

De tweede regionale werkconferentie vond plaats in Botswana, Afrika van 11-14 februari 2008. Ook hier een verge-

lijikbaar programma met eigen regionale accenten. Het is maatwerk en de lidorganisaties van WfW in de regio zorgen hiervoor.

In 2008 zullen nog twee regionale werkconferenties plaatsvinden resp. in Suriname en Sri Lanka. Naast deze werkconferenties en het faciliteren en ondersteunen van de projecten van de leden is WfW Partnership actief binnen internationale fora en evenementen die in het kader van het Internationale Jaar van Sanitatie plaatsvinden. WfW zal zich bij deze evenementen specifiek inzetten voor de inbreng van vrouwenorganisaties en zorg dragen dat vrouwen niet als doelgroep maar als gelijkwaardig partner in hun eigen ontwikkeling worden erkend.

Margaretha Bakker

Marian Stuiver voorgedragen als Vrouwenvertegenwoordiger voor de CSD

De NVR heeft Marian Stuiver voorgedragen bij het Ministerie van Buitenlandse Zaken als Vrouwenvertegenwoordiger voor de Regeringsdelegatie naar de 16e zitting van de Commission on Sustainable Development (CSD) in New York in mei van dit jaar.

Deze functie is tweeledig. Zij is de intermediair tussen overheid en de 'major group' vrouwen en bewaakt het genderperspectief en andere prioriteiten van haar achterban. Anderzijds draagt zij bij aan de betrokkenheid van de Nederlandse vrouwen bij het internationale beleid op het vlak van duurzame ontwikkeling, armoedebestrijding, water, energie en gender.

Marian Stuiver (36) sloot haar studie in 1999 aan de Wageningen Universiteit en Research Centre cum laude af met als specialisatie Rurale Sociologie en trad in dienst als Onderzoeker in Opvoeding bij de leerstoelgroep Rurale Sociologie. Tijdens haar studie en promotie heeft ze zich bekwaamd in theorie en methode voor het bestuderen van landbouw en duurzaamheid en de verschillende niveaus waarop deze thema's spelen. Haar leidende onderzoeksthema is de dynamiek tussen lokale gemeenschappen en landbouwregimes op weg naar duurzaamheid. In 2000 was ze werkzaam als lid van de TaskForce Waardevolle Landbouw in opdracht van het College van Bestuur van Wageningen Universiteit en Research Centrum. In 2006 werd zij projectregisseur wetenschap bij TransForum Agro en Groen te Zoetermeer. Sinds 2008 werkt zij als postdoc aan de Universiteit van Amsterdam binnen het NWO programma Omstreden Democratie. Tevens publiceert zij over vernieuwende initiatieven en ontwerpen voor duurzame landbouw.

Marian is ook maatschappelijk en politiek actief; in Wageningen als gemeenteraadslid voor GroenLinks

van 2002 tot 2006. Nu actief in het vrouwen netwerk Femnet. Europees coördinator 'women's work' voor de World Student Christian Federation en lid van de commissie Gender van de Raad voor de Zending van de Nederlandse Hervormde Kerk. De cruciale rol van vrouwen in landbouw en plattelandsontwikkeling is voor haar evident. Haar onderzoek in Zuid Afrika en Roemenië tijdens de landhervormingen in de jaren negentig heeft haar duidelijk gemaakt dat het absoluut noodzakelijk is om de zichtbaarheid van vrouwen in beleid en wetenschap en de toegang van vrouwen tot land, technologie en kennis te vergroten. Uit emancipatoir oogpunt, maar zeker ook uit het oogpunt van een duurzame landbouw.

Marian is aan het begintraject van haar rol als vrouwenvertegenwoordiger. Ze voelt zich zeer vereerd dat ze deze taak op zich mag nemen. Ze gaat de eerste tijd actief op zoek naar het grote reservoir aan deskundigheid, aanwezig binnen de NVR. Het is tevens haar passie om de diversiteit aan ideeën en belangen binnen de vrouwenorganisaties te vertegenwoordigen. Een vertaalslag naar concrete voorstellen en doelen is daarbij een must. Dit alles om goed beslagen ten ijs te komen tijdens de CSD16 in mei 2008.

Geen veilig **sanitair** voor 20 miljoen Europeanen

Gebrek aan sanitatie, grondwatervervuiling en een hoge kindersterfte lijkt vooral een probleem voor veel ontwikkelingslanden waaraan Europese hulp wordt verleend. Helaas hebben ook ruim twintig miljoen Europeanen niet de beschikking over veilig sanitair, waardoor ze een grotere kans hebben om ziek te worden. Het recht op schoon en betaalbaar water en duurzame sanitatie is daarom één van de speerpunten van het werk van WECF (Women in Europe for a Common Future).

Publieke latrine

“Prislop is een van de weinige dorpen in Roemenië waar ik niet kan logeren”, vertelt Margriet Samwel, werkzaam voor de internationale milieu- en gezondheidsorganisatie WECF. “Niet omdat het gevaarlijk is tussen al die zigeuners, maar omdat de mensen geen ruimte in hun huisjes hebben om mij te herbergen. Ik weet dat Prislop een extreem voorbeeld is van Europese armoede, maar de problemen die ik er tegenkom zijn kenmerkend voor ons werk in verarmde plattelandstreken in Europa en Eurazië.”

Margriet is al jaren actief voor WECF. WECF mobiliseert vrouwen om milieu, gezondheid en economie met elkaar in balans te brengen. Margriet's specialisme is milieuhygiëne: drinkwaterkwaliteit, afvalwaterbehandeling en ecologische toiletten. Toch is er een onderwerp dat in haar werk steeds weer komt bovendrijven: de invloed van armoede op milieuhygiënische projecten. Zo sterven in Roemenië nog steeds baby's aan de blauwe babyziekte ten gevolge van vervuiling van het grondwater met nitraat en bacteriën uit menselijk afval, omdat veel plattelandbewoners gebruik maken van een gat in de grond als wc.

Arme mensen kopen geen WC

Margriet noemt een aantal praktische zaken die haar werk belemmeren: “De Roma in Prislop leven van het maken en verkopen van bezems of het verzamelen van paddenstoe-

agenda

Uitstel Vrouw & Waterdag

Deze dag, aanvankelijk gepland voor 20 maart, is uitgesteld tot een nader te bepalen datum in het najaar.

22 maart

Wereld Water Dag

5 april, 13.00 uur – 16.30 uur

Beleidsdag ter voorbereiding van CSD 16

Locatie: De Amershof, Snouckaertlaan 11, Amersfoort

Ter voorbereiding van de 'review' sessie van de UN Commission on Sustainable Development in mei in New York, organiseert de NVR een voorbereidende bijeenkomst.

Doel van de bijeenkomst is tweeledig:

- betrekken van maatschappelijke organisaties die zich bezighouden met de thema's van de CSD bij het voorbereidende proces, zodat de regerings- én de NGO delegatie hun inzichten kunnen meenemen
- kennismaken met de betrokken organisaties en waar mogelijk coördineren van de inzet in New York.

Het ligt in de bedoeling, aan de hand van korte stellingen/standpunten over de verschillende thema's, de knelpunten, oplossingsrichtingen en beleidsideeën te inventariseren en te bespreken.

De uitkomst van de discussie zullen de delegaties verwerken in hun inbreng in New York.

U bent van harte uitgenodigd. Aanmelden bij de NVR, e-mail:

b.denouden@de-nvr.nl. Zie voor meer informatie:

www.nederlandsevrouwenraad.nl en www.genderenduurzaamheid.nl.

5 – 16 mei

Commission on Sustainable Development 16, New York

De thema's voor CSD 16 (2008) en 17 (2009) zijn: landbouw, droogte & woestijnvorming, plattelandontwikkeling, land en de evaluatie van CSD 13 over water & sanitatie.

24 tot en met 31 mei Week van de Zee

Tijdens deze zevende editie draait alles om het thema “Op volle kracht vooruit!”. Negen dagen lang staat Nederland in het teken van duinen, strand en zee.

Zie: www.weekvandezee.nl

29 mei

NVR Werkconferentie Duurzaamheid is Mensenwerk

Evaluatie 3 jarig programma

Locatie : De Witte Vosch, Oudegracht 46, 3511 AR Utrecht.

(zie www.nederlandsevrouwenraad.nl)

Werkconferentie, georganiseerd door de Commissie Duurzame Ontwikkeling van de NVR, voor de evaluatie van het 3 jarig programma Duurzaamheid is Mensenwerk en de afzonderlijke activiteiten.

len en bessen en de huis aan huis verkoop daarvan. De prijs van een bezem is 50 eurocent. Van die verdiensten kun je je familie niet onderhouden, laat staan dat er geld is voor een nieuwe WC. Er is geen internet, er is geen computer, het hele dorp heeft 1 telefoon, veel mensen hebben thuis geen stroom; papieren en pennen zijn heel duur; kinderen en volwassenen kunnen vaak niet lezen of schrijven." Bovenal is armoede vermoedend: te weinig eten, elke dag water putten, een slecht of geen bed, een lekkend dak, kou in de winter en een latrine als WC of helemaal geen WC. Het is de vermoeidheid door een leven onder de armoedegrens, die ervoor zorgt dat weinig mensen zich kunnen inzetten voor 'extra's' zoals gezond drinkwater en fatsoenlijke toiletten. Margriet vindt het belangrijk te laten zien dat gebrek aan medewerking niet altijd een gebrek aan wilskracht en inzet is, maar vaak een gevolg van barre levensomstandigheden.

Handjes wassen voor kinderen

Margriet wilde in Prislop de aandacht van burgers vestigen op de persoonlijke hygiëne van kinderen. "Zoals handjes wassen na toiletbezoek, dat veel diarreegevallen en dus ook ondervoeding voorkomt. Deze eenvoudige dingen die voor ons heel vanzelfsprekend zijn." Maar dat werkte niet. De school was al jaren dicht wegens gebrek aan middelen en docenten. Samen met de lokale projectpartner probeerde ze vervolgens een groep moeders te interesseren voor workshops rond persoonlijke hygiëne, en leren lezen en schrijven, maar het was moeilijk de jeugd en de volwassenen in de banken te houden. Uiteindelijk kwam een project tot stand waarin

vrouwen leren lezen, rekenen en bovendien te maken krijgen met lessen over hygiëne: gezond koken met behulp van recepten. Aan het eind van de les krijgt iedereen wat gekookt is mee naar huis. Vooral dat laatste werkt erg motiverend: het is die ene dag in de week waarop je eens een keertje niet hoeft te tobben of je je gezin te eten kunt geven. Daarnaast werkt WECF in verschillende Roemeense en Bulgaarse dorpen aan de hygiëne door het installeren van droge ecologische (no-mix) toiletten bij scholen en families. Maar ook buiten Europa, bij voorbeeld in de Kaukasus en in Centraal Azië, heeft WECF projecten die laten zien dat ook in dorpen waar geen centrale waterleiding en riolering is, veilige en betaalbare hygiëne en sanitatie mogelijk zijn.

Beleidsbeïnvloeding

WECF is van mening dat iedereen recht heeft op veilige, schone en betaalbare sanitatie. Helaas geldt dat recht nog niet voor alle Europeanen. Om Europa tot actie aan te sporen, opende WECF op 29 januari 2008 het Internationale Jaar van Sanitatie in Brussel met een symposium. Hierin bediscussieerden Europese beleidsmakers en parlementariërs het probleem van slechte sanitaire voorzieningen van minstens 20 miljoen Europeanen. De bijeenkomst werd geleid door Ushi Eid, lid van de Duitse Bundestag en vice-voorzitter van de Adviescommissie voor Water en Sanitatie voor de Secretaris Generaal van de VN (UNSGAB). Zij opende de dialoog door te stellen dat sanitatie niet alleen een gezondheidsissue is, maar vooral ook een sociale investering want "toegang tot veilige sanitatie leidt tot armoedereductie en tot een verhoging van het onderwijsniveau. Het is

Schooltoilet

een cruciale investering en niet alleen in mensen, maar vooral ook in het milieu".

Belangrijk is dan ook dat zowel de Europese Commissie als de Europese Unie erkent dat meer dan 20 miljoen mensen het zonder fatsoenlijke sanitaire voorzieningen moeten stellen. Want het is voor WECF-directeur Sascha Gabizon onvoorstelbaar dat de EU 336 miljard euro uitgeeft uit cohesiefondsen, terwijl een van de grootste gezondheidsproblemen voor arme mensen op het Europese platteland niet wordt aangepakt. "In sommige EU-lidstaten heeft meer dan veertig procent van de bevolking niet de beschikking over een fatsoenlijk toilet en schoon drinkwater. Door het kiezen voor schone, goedkope, droge ecologische toiletten zou dit probleem met 428 miljoen euro kunnen worden opgelost."

Anneloes Wolters en Chantal van den Bossche, WECF, Women in Europe for a Common Future

Volgende DO Koerier

Uw bijdragen voor de DO Koerier zijn zeer welkom! Ook aankondigingen en verslagen van bijeenkomsten kunt u altijd opsturen.

Kopij inzenden vóór 1 mei 2008.

Redactie Sandra Boes, Edith van der Meulen, Pauline Fransen, Rianne Meester-Broertjes **Redactiesecretariaat** Bep den Ouden **Redactieadres** NVR Commissie Duurzame Ontwikkeling, Benoordenhoutseweg 23 2596 BA Den Haag **T** 070 346 93 04 **F** 070 345 93 46 **E** redactie@de-nvr.nl **W** www.genderenduurzaamheid.nl
De DO-Koerier verschijnt vier maal per jaar. Aanmelding voor **gratis abonnement**: zie redactieadres. **Sponsor** Ministerie van VROM **Teksten** Redactie en Commissie Duurzame Ontwikkeling, tenzij anders vermeld. **Standpunten** via ingezonden artikelen vallen buiten de verantwoordelijkheid van de Commissie. Overname van artikelen is toegestaan, mits met bronvermelding en melding aan de redactie. De redactie behoudt zich het recht voor om kopij in te korten, te bewerken of niet op te nemen. **Lay-out** Buro voor design, Den Haag **Druk** Drukkerij Aktief, Den Haag.

